

УДК 330.14

Задніпровський О.Г.
*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Київського національного торговельно-економічного університету*

ОЦІНКА ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ В ОБЛІКУ: ПРОБЛЕМИ ТА МОЖЛИВОСТІ

THE ASSESSMENT OF EQUITY IN THE ACCOUNTING: CHALLENGES AND OPPORTUNITIES

АНОТАЦІЯ

Стаття присвячена проблематиці оцінювання в бухгалтерському обліку власного капіталу. В ній розглянуто існуючі у національній та світовій практиці методи оцінки капіталу, аспекти їх генези, переваги та недоліки. Особливу увагу приділено методиці оцінки за справедливою вартістю та особливостям її застосування.

Ключові слова: власний капітал, оцінка капіталу, балансова вартість, справедлива вартість, справедлива ринкова вартість, ліквідаційна вартість.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена проблематике оценки в бухгалтерском учете собственного капитала. В ней рассмотрены существующие в национальной и мировой практике методы оценки капитала, аспекты их генезиса, их преимущества и недостатки. Особое внимание уделено методике оценки по справедливой стоимости и особенностям ее применения.

Ключевые слова: собственный капитал, оценка капитала, балансовая стоимость, справедливая стоимость, справедливая рыночная стоимость, ликвидационная стоимость.

ANNOTATION

The article is devoted to the problems of evaluating the accounting equity. It discusses the existing national and international practice methods for assessing capital, aspects of their genesis, their advantages and disadvantages. Particular attention is paid to the methods of the fair value and features of its application.

Keywords: equity, equity valuation, carrying value, fair value, fair market value, liquidation value.

Постановка проблеми. Сучасна економіка характеризується тотальним і багаторівневим опосередкуванням капіталу. Це створює, з одного боку, додаткові приводи для його фіктивізації, формування капіталів, не підкріплених реальними ресурсами – тобто «багатства нізвідки», але з іншого – дозволяє пришвидшувати і диверсифікувати трансакції, сприяючи тим самим максимально інтенсивному обігу капіталу. Зрештою, лишаючи за дужками морально-етичний бік справи, незаперечним фактом є те, що якщо існує певний об'єкт, то його належить адекватно оцінити та облікувати.

Відображення в обліку об'єктивного стану та змін розміру (а отже – і вартості) капіталу в процесі його колообігу і трансформації, формування масиву даних, однаково необхідних і внутрішнім, і зовнішнім користувачам є однією із головних функцій бухгалтерського обліку в забезпеченні управління господарською діяльністю будь-якого підприємства.

Необхідність визначення такої вартості викликає об'єктивну потребу в обґрунтуванні методології вартісного вимірювання капіталу в ринковій системі господарювання, що передбачає можливість як продовження діяльності підприємства, так і її припинення через банкрутство чи ліквідацію, зумовлює мультиваріантність в застосуванні методів оцінки капіталу. Такі аспекти обумовлюють актуальність і доцільність досліджень в цій царині.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням різних аспектів оцінки, зокрема – і в інтересах бухгалтерського обліку власного капіталу підприємств приділяли увагу такі знані вітчизняні та зарубіжні вчені, як: І.О. Бланк, М.І. Бондар, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, Дж. Кочрен, Я.Д. Крупка, М.В. Кужельний, Н.Ю. Єршова, В.М. Пархоменко, О.А. Петрик, М.С. Пушкар, Я.В. Соколов, В.В. Сопко, В.Л. Тамбовцев, У. Шарп та ін.

Серед останніх публікацій на зазначену тематику заслуговують на увагу роботи І.В. Белова та О.Г. Коренева [1, с. 105-107], Т.В. Давидюк [2, с. 289-292], С.Ф. Легенчук [3, с. 276-283] та інших науковців.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Огляд джерел свідчить, на нашу думку, про відсутність в фаховій літературі достатньо формалізованого понятійного апарату в царині оцінювання та певного сталого і комплексного підходу до оцінки власного капіталу; на наш погляд доцільною є і необхідність більш повної характеристики та систематизації існуючих методик визначення вартості власного капіталу та його складових.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). В контексті з'ясування існуючих у світовій практиці варіантів оцінки власного капіталу підприємств проведення їх можливо повної систематизації, характеристика переваг та недоліків різних методик оцінювання, зокрема – оцінки капіталу за справедливою вартістю, пошук оптимальних варіантів оцінки, що забезпечить користувачів адекватною, релевантною і своєчасною інформацією для прийняття рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Власний капітал будь-якої компанії, відображений в бухгалтерському обліку, є інтегруючим показником, котрий повинен максимально повно та достовірно інформувати користувача облікової інформації про реальну вартість цієї компанії – тобто реальну вартість бізнесу. Вартість бізнесу, вартість господарюючого суб'єкта дорівнюватиме вартості активів, сформованих за рахунок власних джерел. Причому активів як явних – тих, що відображаються у регулярній звітності, так і неявних, або ж невідчутних, зокрема, гудвілу, людського капіталу, тощо.

Згідно з капітальним рівнянням Йогана Шера, власний капітал – це різниця між вартістю активів та зобов'язань підприємства, тобто вартість частини активів, що належать власникам підприємства. І тут ми стикаємося з певним парадоксом: власний капітал, що в традиційному обліку наводиться в пасиві балансу і є його наріжним каменем, може також мати назву чистих активів (*net assets*). Тобто, по суті, обидві назви є взаємозамінними [4].

Я.В. Соколов слушно зауважував в цьому контексті, що «права інвестора в обліку відображаються на рахунку «Капітал», а рахунки товарів, каси, запасів, основних засобів та інші – лише деталізують його й визначають внутрішню структуру вкладеного капіталу» [5, с. 194]

Для визначення вартості власного капіталу в обліку вихідним пунктом є визначення його *балансової* вартості, котра, виходячи з сутності терміну, здійснюється на основі даних публічної фінансової звітності, дані якої мають бути однаковими та відкритими для усіх зацікавлених користувачів.

Так, для господарського товариства балансова вартість власного капіталу дорівнює вартості активів, відображених в його бухгалтерському балансі (форма № 1), за вирахуванням зобов'язань [6]. Вона може бути або номінальною (тобто цілком відповідати історичній собівартості), або номінальною проіндексованою – відповідно до наданих регулятором (податковими органами, міністерствами, Фондом державного майна тощо) коефіцієнтів переоцінки основних та оборотних активів, що сформували цей капітал.

Національні Положення (стандарти) бухгалтерського обліку України (П(С)БО) донедавна для здійснення оцінки пріоритетною вважали також історичну собівартість. Зокрема, одним із принципів бухгалтерського обліку, зафіксованих у редакції П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», чинній з 2000 р. і до березня 2013 р., був саме принцип історичної (фактичної) собівартості, що визначав перевагу оцінки активів, котрі формують капітал – і оборотних, і необоротних, виходячи з витрат, понесених під час їх виробництва чи придбання. Проте такий історизм, що базується на застосуванні оцінки минулих, часто вельми віддале-

них і необ'єктивних сучасним умовам вартостей може втрачати свій практичний сенс саме через свою негнучкість.

Отже, оцінювання капіталу за історичною собівартістю, будучи технічно найпростішим його способом, має і суттєві недоліки:

- ретроспективність;
- неможливість визначення розміру прихованого капіталу, котрий опосередковується невідчутними активами. – і в першу чергу гудвілу.

До речі, підставою для відображення вартості гудвілу в обліку є лише наявність угоди (контракту) про отримання цілісного майнового комплексу підприємства, коли вартість його чистих активів не збігається з вартістю придбання тобто справедливою вартістю. Тобто для регулярного обліку і оцінювання капіталу гудвіл не визначають, хоча для великих корпорацій він може становити понад половину вартості їх бізнесу.

У сучасній редакції GAAP US історична вартість також не визнається в якості єдиного принципу на рівні концептуальної основи ведення бухгалтерського обліку. Зараз в обліку Сполучених Штатів акцент змістився на застосування оцінок в вимірниках, що відповідають поточній вартості оцінюваного об'єкта на існуючому на дату оцінки активному ринку. До них належать оцінки: за ринковою вартістю та за справедливою вартістю.

GAAP US вимагають (або дозволяють) застосовувати поєднання обох типів вимірювань. Тим не менше наголос робиться саме на справедливій вартості, оскільки вважається, що саме вона доставляє користувачам фінансових звітів адекватну інформацію.

Але і тут не все так прозоро й однозначно. Для початку спробуємо з'ясувати сутність наведених термінів та релевантний діапазон їх практичного застосування.

Поняття справедливої вартості (справедливої ціни) має майже тисячолітню історію. У науковий та практичний обіг цей термін ввів великий мислитель Середньовіччя Тома Аквінський.

Його міркування про справедливу ціну та справедливу вартість (Св. Томаса Аквінського *Summa Theologiae*, 2-2Q: На законные и незаконные прибыли в торговле) у першу чергу спиралися на поняття обмінного права та справедливості і повної еквівалентності при обміні. Справедлива вартість будь-якого предмету, згідно з його баченням, має вимірюватися рівновагою потреб людей та затрат праці на його створення.

Проте постає питання в тому, як практично визначається «справедлива ціна» і які існують об'єктивні вимірники такої «справедливості»? Згідно з баченням мислителя, вона є результатом суб'єктивних оцінок двох сторін, що обмінюються. У першу чергу це суб'єктивна оцінка продавцем тієї міри збитку чи втрати, яку він понесе, продавши певний ресурс чи товар. Цей

збиток у цілому співвідноситься з витратами на його придбання або виробництво. Але не менш важливим є і суб'єктивна оцінка покупцем цінності цього товару, тобто ступеня своєї потреби в ньому. Продавець також повинен враховувати і якість товару, встановлюючи на нього ціну. У подальших своїх міркуваннях Тома Аквінський в основному в якості «справедливої ціни» розглядає середню ціну, усталену на ринку на даний товар за наявності середніх умов.

Практично це саме трактування, переживши несуттєву видозміну, благополучно увійшло в ХХІ століття. Так, згідно з визначенням податкового законодавства США: Fair Market Value (FMV), або ж у дослівному перекладі, справедлива ринкова вартість – це найбільш ймовірна ціна, по якій товар або послуга будуть обмінюватися в перерахунку на грошові кошти або еквівалент, в умовах вільного ринку за таких припущень:

- добре поінформований, зацікавлений та незалежний продавець діє у своїх інтересах;
- добре поінформований, зацікавлений та незалежний покупець діє у своїх інтересах;
- є достатній час експозиції на вільному і відкритому ринку.

Зазначимо до речі, що в US GAAP виділяють 5 видів вартості для оцінки діючого бізнесу:

1. Справедлива ринкова вартість (FMV).
2. Інвестиційна вартість.
3. Внутрішня (дійсна, фундаментальна) вартість.
4. Справедлива вартість (FV) для фінансової звітності.
5. А також (у законодавстві ряду штатів) справедлива вартість для вирішення конфліктів між групами акціонерів всередині компанії.

Пріоритетними для регулярного обліку є справедлива ринкова вартість FMV та справедлива вартість – FV. При досить близькому їх спорідненні вони мають все ж певні суттєві риси відмінності. Ці відмінності можна систематизувати (див. табл. 1).

Дуже близьке до наведеного вище визначення наводять низку Міжнародних стандартів фінансової звітності (зокрема, МСБО 9, 16, 19, 22, 39) та низку П(С)БО України, сформовані на їх базі, зокрема П(С)БО 19 Об'єднання підприємств [7, п.п. 8, 9, 14].

Згідно з ними справедлива вартість – сума, за якою може бути здійснений обмін активу, або оплата зобов'язання в результаті операції між *обізнаними, зацікавленими та незалежними* сторонами.

До речі, у фаховій літературі (але не в обліковій практиці) можна зустріти поняття так званої «стейкхолдерської компанії» – у розумінні вартості вигод фінансових і нефінансових зацікавлених в діяльності компанії груп (стейкхолдерів).

Стейкхолдери – або зовнішні партнери – це фізичні і юридичні особи, які, не будучи акціонерами чи пайщиками, зацікавлені у розвитку даного підприємства і здатні впливати на цей розвиток. До них зараховують компаньйонів, постачальників та інших кредиторів (у т.ч. і банки), засоби масової інформації, органи місцевої влади, профспілкові органи тощо, які зацікавлені в успіху господарюючого суб'єкта. Відтак, під стейкхолдерською вартістю варто розуміти нижчу межу ринкової вартості компанії (а відтак – її капіталу), тобто наближаючись у цьому до ліквідаційної вартості капіталу [8, с. 86].

Таблиця 1

Порівняльна характеристика ознак в тлумаченні справедливої ринкової вартості та справедливої вартості

Справедлива ринкова вартість – FMV	Справедлива вартість – FV
Добровільний покупець. Він діє виключно з власної волі, без тиску чи примусу до здійснення транзакції.	Почуєць не завжди діє добровільно. Наприклад, це може бути покупець, який не заплатить ціну, вищу від тієї, що сформувалася у певний період часу на ринку.
Продавець діє виключно з власної волі, тобто він такий, що не має надмірного бажання або не змушений продавати, за будь-яку ціну, і не такий, що очікуватиме на ціну, яка не є розумною для існуючого ринку. Також добровільний продавець зацікавлений продати об'єкт за максимально можливою на відкритому ринку ціною.	Продавець не завжди діє добровільно.
Жодна з сторін не знаходиться під тиском.	Почуєць не завжди знаходиться під тиском; продавець може піддаватися тиску.
Вартість рівноваги для обох сторін.	Поняття справедливості стосується продавця, в контексті його неспроможності зберегти свою долю в акціонерному капіталі компанії.
Передбачено, що і продавець, і покупець однаково обізнані щодо умов транзакції та володіють усією доступною інформацією щодо вигод та застережень стосовно неї.	Немає такого передбачення.
Може застосовуватися за будь-яких державних податкових вартісних оцінюваннях.	Найбільш розповсюджений стандарт оцінки вартості стосовно майнових часток в капіталі міноритарних та утиснутих в правах акціонерів.

Власне ж метод ліквідаційної вартості заснований на ринкових цінах, але не з погляду покупки активів, а з погляду їх швидкої реалізації. Він дозволяє оцінити нижній рівень вартості підприємства. Для розрахунків ліквідаційної вартості підприємства необхідно визначити й підсумувати ліквідаційну вартість його накопичених активів (терміновий продаж), віднімаючи з отриманої суми балансову вартість тих, що підлягають терміновому погашенню зобов'язань і витрати на його ліквідацію.

Ліквідаційна вартість може визначатися також як різниця між доходами від ліквідації підприємства, отриманими у результаті роздільного розпродажу його активів, і видатками на ліквідацію.

Оцінка ліквідаційної вартості відноситься до активних видів оцінки, тому що на основі її результатів приймаються рішення, що істотно впливають на об'єкт, що оцінюється. Проте нормативно зафіксованого в облікових регулятивних документах (зокрема, в МСБО – МСФЗ) її визначення немає.

У міжнародних стандартах оцінки IVSC й TEGoVa ліквідаційна вартість визначена як сума коштів, що може бути отримана від продажу власності. Отже, ліквідаційна вартість у разі банкрутства підприємства – це чиста грошова сума, яку кредитори підприємства можуть одержати при його ліквідації.

Відтак, регулярне визначення та оцінка ліквідаційної вартості підприємства може проводитись лише в інтересах акціонерів (у випадку банкрутства акціонерних товариств) або засновників (у випадку товариств із обмеженою відповідальністю).

Система первинної оцінки за справедливою вартістю поширилась і на фінансові інструменти (та інструменти власного капіталу в їх складі) з затвердженням у липні 2014 р. нової редакції МСФЗ 9 «Фінансові інструменти» [9, п.п.5.1.1]. За справедливою вартістю, при цьому враховуються у збільшення чи зменшення витрати за угодою у тому випадку, якщо буде придбано фінансовий актив або фінансове зобов'язання за справедливою вартістю із відображенням змін через прибуток або збиток.

Система обліку за справедливою вартістю передбачає, що компанії оцінюють та наводять у звітності свої ресурси по суті, за узгодженою поточною вартістю, і може відображати негативні (для себе) зміни в їх стані та структурі під впливом ринкової кон'юнктури досить безжально. Наприклад, якщо поточна вартість об'єкта буде набагато нижчою за первісну (історичну) вартість, в балансах матимуть місце значні списання.

Проте ми вважаємо, що такі явні втрати можуть зрештою призвести до втрати довіри, а особливо якщо в національному економічному просторі відсутній розвинутий і по справжньому вільний ринок для експозиції та визначення, зрештою, будь-якої вартості взагалі.

У зв'язку з цим постає питання: чи можуть сторони, контрагенти при здійсненні оцінки насправді бути незалежними і об'єктивно поінформованими? І наскільки припущення про добру поінформованість та неупередженість сторін при визначенні поточної ціни об'єкту оцінки не є суб'єктивним?

Дванадцять років минуло від часу грандіозного краху сумнозвісної корпорації «Енрон». І от нині вже на сценах Вест-Енду і Бродвею з великим успіхом здійснюється постановка мюзиклу з одноіменною назвою – «Enron». Джон Кей у статті [10], опублікованій у The Financial Times, зазначає:

«Мюзикл «Енрон» починається з того, як президент цього американського енерготрейдера Джеф Скіллінг (нині у в'язниці) розпиває шампанське зі своїми колегами. Не відзначаючи вигідну угоду, чи власне підвищення, чи новий рекорд курсу акцій компанії, а святкуючи отримання листа від комісії з питань торгівлі цінними паперами та роботи фондових бірж, яка схвалила ширше *використання обліку в поточних цінах* у бізнесі «Енрон»» (*курсив наш – О.З.*).

Відсутність по справжньому вільних та активних ринків, де не діяли б приховані картельні угоди, ринків з справжньою, а не імітованою конкуренцією знецінюють достовірність при використанні оцінки капіталу за справедливою вартістю. З іншого боку, при визначенні «справедливості» суттєвий тиск може чинити сам суб'єктивізм оцінщиків, – мотивований певними інтересами, або такий, що базується просто на певних помилках несвідомого характеру. Недосконалість методики у визнанні і та оцінки гудвілу, компетенцій, інших складових неявних активів також не дає підстав розглядати справедливую вартість як єдину панацею.

Якщо з подібними проблемами стикаються країни з міцними і сталими ринковими традиціями, що казати про перехідні і проблемні економіки на кшталт української? Така «справедлива» вартість капіталу (і його інструментів) може бути свідомо чи несвідомо сфальшована чи спотворена – чи то через недостатню обізнаність, чи то свідомо, для введення користувачів бухгалтерських звітів в оману. То чи існують достатні протидії можливості маніпуляції «невидимої руки»?

Характерним є і те, що фахівці однієї з найбільших міжнародних організацій професійних бухгалтерів АССА (The Association of Chartered Certified Accountants) також вважають, що:

- облік за справедливою вартістю має ряд істотних переваг, однак існуючі *неліквідні (курсив наш – О.З.)* ринки виявили проблеми віднесення достовірної вартості до фінансових інструментів та деривативів;
- з цієї причини МСФЗ мають як і раніше включати різноманітні принципи визначення затрат та оцінки поточної вартості – загалом наразі АССА не бачить причин для розширення

використання справедливої вартості в стандартах бухгалтерського обліку, а особливо у тих сферах, де ринки відсутні;

- первісна вартість може бути показана у фінансовій звітності, якщо використовується справедлива вартість, щоб користувачі могли самі приймати рішення щодо зазначеної вартості активів;

- фінансова звітність призначена для інформування зацікавлених осіб про положення справ компанії, а не для того, щоб надавати регулюючим органам інструмент фінансової стабільності [11].

Висновки. На нашу думку, методологія оцінки взагалі і капіталу зокрема має виходити з мети, з котрою використовуватиметься інформація. При цьому в фінансовому обліку та звітності, у документах, що декларують облікову політику компанії, та примітках до фінансових звітів має бути докладно витлумачена методика та процедура проведення такої оцінки. Також має бути легко простежуваною та прозорою історія усіх корекцій, переоцінок та інших вартісних трансформацій при визначення вартості капіталу.

Зрештою, жодна окремо взята оцінка обсягів власного капіталу не може достеменно відображати його вартість, оскільки сам пошук такої вартості може бути залежним від мети, що обумовлює таке визначення. Той же обсяг чистих активів, що ототожнюється з власним капіталом, можна оцінювати, окрім справедливої вартості, також і за ліквідаційною, і за заставною, і за історичною видами вартостей. У такому разі ми можемо знайти вихід в альтернативності методик оцінювання, можливості використання ряду її взаємодоповнюючих методик, що не суперечили б загальноприйнятим принципам бухгалтерського обліку і були б закріплені як можливі для використання в обліковій політиці підприємства.

На нашу думку, методологія оцінки взагалі, і власного капіталу – зокрема – має виходити з мети, з котрою використовуватиметься інформація. При цьому в фінансовому обліку та звітності, в документах, що декларують облікову політику компанії та примітках до фінансових звітів має бути докладно витлумачена методика проведення такої оцінки капіталу. Також має бути легко простежуваною історія усіх корекцій, переоцінок та інших вартісних трансформацій при визначення його вартості.

Підводячи підсумок, дозволимо висловити переконання, що жодна окремо взята методика оцінки не може дати остаточної відповіді на пи-

тання про об'єктивну вартість капіталу фірми, оскільки не існує самої такої об'єктивності, а є лише суб'єктивні уявлення зацікавлених у цій оцінці людей.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Коренева О.Г. Перспективи визначення справедливої вартості [Текст] / О.Г. Коренева // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XV Всеукраїнської науково-практичної конференції (8-9 листопада 2012 р.) / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. – С. 105-107.
2. Давидюк Т.В. Екологічний, інтелектуальний та людський капітал в теорії бухгалтерського обліку [Текст] : монографія / Т.В. Давидюк, І.В. Замула, С.Ф. Легенчук ; під заг. ред. [і з передм.] Ф.Ф. Бутиця. – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 480 с.
3. Легенчук С.Ф., Королюк Н.М. Принцип історичної вартості в бухгалтерському обліку: бути чи не бути в постіндустріальній економіці? Міжнародний збірник наукових праць. Випуск 2(20). Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Міжнародний збірник наукових праць / Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. Випуск 2(20) / Відповідальний редактор д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинець. – Житомир : ЖДТУ, 2011. – С. 274-284.
4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 (п. 4) : Наказ Міністерства фінансів України, № 163 від 07.07.99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.
5. Соколов Я.В. Очерки по истории бухгалтерского учета. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 400 с.
6. Про затвердження Методики оцінки державних корпоративних прав : Постанова Кабінету міністрів України від 2 серпня 1999 р. № 1406 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://uazakon.com/document/spart55/inx55250.htm>.
7. Наказ Міністерства фінансів України від 07.07.99 № 163 «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>.
8. Стейкхолдерская теория фирмы в свете концепции режимов собственности. В.Л. Тамбовцев // МГУ «Российский журнал менеджмента», Том 6, № 3 за 2008 год.
9. Міжнародний стандарт фінансової звітності 9 (МСФЗ 9) «Фінансові інструменти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/929_016.
10. John Kay: True and fair values melt under a spotlight / The Financial Times, 17.02.2010.
11. Принцип «справедливої вартості» має бути одним із ключових у міжнародних стандартах обліку, стверджує глобальна організація / Економічна правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://old.epravda.com.ua/press/2009/03/17/185640/view_print/.